

වන අරණු කුරුලු කැලේ

මේ කැලේල කුරුලු කැලයයි. එය වඩාත් සුවිශේෂී වන්නේ නාගරික සීමාවක් තුළ නගරයේ වාහන හඬ ඇසෙනා මානසේ පිහිටි සුවදායී වන අරණුක් නිසා ය. කැලේල ප්‍රාදේශීය ලේකම් කොට්ඨාශයට අයත් මේ වන බවට මුලින් ම අභය භූමියක් බවට පත් කළේ යටත් විජිත සමයේ, එනම් 1941 මාර්තු 14 ද ය.

එහි උත්තරාංශය මුහුදු මට්ටමේ සිට මීටර 302 (අඩි 996.6) කි. එකල එහි විශාලත්වය හෙක්ටයාර් 113 ක් බව වාර්තාවල සඳහන් වේ. එහෙත් නිරන්තරයෙන් සිදුවූ නීතිවිරෝධී අත්පත් කර ගැනීම් නිසා අද එහි විශාලත්වය මුලින් පැවති ප්‍රමාණයෙන් 8.23% ක් හෙවත් හෙක්ටයාර් 12 ක් පමණි. මෙය පාලනය වන්නේ වන සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව යටතේ ය. එහි ඇති පාරිසරික වැදගත්කම නිසාම කුරුලු කැලේ මිනිසා සහ ජෛව ගෝල රක්ෂිතයක් ලෙස නම්කර තිබේ. ජෛව විද්‍යාත්මක, පරිසර විද්‍යාත්මක සහ අධ්‍යාපන හා පරිසර සංවර්ධන සාධක පදනම් කරගෙන ශ්‍රී ලංකාවේ එවැනි රක්ෂිත 35 ක් දැනට නම් කර තිබෙන අතර, ඒ අතරින් කැලේල දිස්ත්‍රික්කයේ පිහිටි එකම ජෛව ගෝල රක්ෂිතය මෙය වේ.

එක් පසෙකින් කොළඹ - මහනුවර මාර්ගය අසලට යනතෙක් සහ අතෙක් පසින් බණ්ඩාරනායක මාවත අසලට එනතෙක් මෙම මායිම් පැතිරී ඇත. එහි පැතිරීම එස් අකුරේ හැඩයට පිහිටා ඇත. භූ විද්‍යාත්මක රැළි බිම් ලක්ෂණවලින් යුත් මේ බිම්කඩ මුහුදු මට්ටමේ සිට මීටර 580 - 750 ක් දක්වා උසකින් යුක්ත ය. වාර්ෂික වර්ෂාපතනය මිලි මීටර 2700 කි. ප්‍රදේශයේ සාමාන්‍ය උෂ්ණත්වය සෙ. අංශක 25 - 30 අතර වේ.

අප කුරුලු කැලයට පිවිසුණේ බණ්ඩාරනායක මාවත ඔස්සේ ගොස් අභය භූමි

තපෝවනය හරහා ය. අපට මග පෙන්වූයේ තපෝවනයේ තේවාසික සුමේධ හිමි විසිනි. උත්වහන්සේ මෙම අමිල වන-පෙන විනාශවීම පිළිබඳ සංවේගයෙන් කතා කළහ. ගැඹුරු ධර්ම කරුණු හදාරමින් අධ්‍යාත්මක විමුක්තිය උදෙසා වෙහෙසෙන වානප්‍රස්ථ හික්සුන් වහන්සේලාගේ කුටි තපෝවනයේ රුක් ගොමමත් අතර පිහිටා තිබේ. වනය තුළ මෙවැනි තපෝභූමියක් පිහිටා තිබීම එහි ආරක්ෂාවට ද ඉවහල් වේ. මෙම තපෝවනය

ආරම්භ කරන ලද්දේ 1966 කේ. වංගීස හිමි විසිනි. අද වන විට මෙහි නොයෙක් පෙදෙස්-වලින් පැමිණි බුද්ධ පුත්‍රයෝ රැසක්ම කමට-හත් ක්‍රම හදාරති. වනපෙන් මහසට සුවය ගෙනෙන තැන් ලෙස පුරාණයේ සිටම සලකා ඇත. වරක් බුදු මිතියන්, හික්සුන් වහන්සේලා කලබල ඇති කළ අවස්ථාවක දී පාර්ලියමනයේ තිස්කලංක වටපිටාවට වැඩි සේක. වනයේ රළුකොටුවක වසන වැඩිදියුණු කර ගෙන රහත්භාවයට පත්වීමට උපකාර වන බව පේරා ගාඨාවල උදනවලින් පැහැදිලි වේ.

අපි වන වියන යටින් ඉදිරියට ගමන් කළෙමු. මෙවැනි වනයක වියන් ස්ථර කිහිපයක්ම නිරීක්ෂණය කළ හැකි ය. ඉහලින් ම දැකගත හැක්කේ අඩි 100 කට වඩා ඉහළ නැගී නෙරු ස්ථරයේ ගස් ය. ඊට පහලින් වියන් ස්තරයයි. ඊට පසු උප වියන් ස්ථරය හා බිම් ස්තරය හමුවේ.

උප වියන් ස්ථරය රුක්ගොමමත් ලෙස හැඩ ගැසෙන්නේ විවිධ වැල් වර්ග නිසාවෙනි. මෙහි ශාක විශේෂ 190 ක් පමණ පැතිරී ඇති අතර, ඒ අතරින් බහුලව ඇත්තේ ශ්‍රී ලංකාවට ආවේණික වල්දෙල් ගසයි. වල්දෙල් එළය රසවත් ආහාරයක් වශයෙන් භාවිතයට ගැනේ. කුල 57 කට අයත් ඝන 141 ක් වූ මෙම ශාක අතරින් විශේෂ 32 ක් ශ්‍රී ලංකාවට ආවේණික ය. කැකුණ, කටුකිතුල්, ලේන්තැරි හෙවත් දේනඵ, වල් පිට්ට යන ආවේණික ශාක ද මෙහි

තුරු වියන සරසයි. ඒවාට අමතරව මිල්ල, පිහිඹිය, කොස්, රුක්අත්තන, සුරියමාර, සිය-ඹලා, නහට කිතුල්, බටුනා, මොර, සුදුහඳුන්, ගැටබදුල්ල, මහෝගනි, බුකෙන්ද, දණ, පුවක් ආදී ශාකද තැන තැන පැතිරෙමින් තුරු වදලු නිර්මාණය කර ඇත. අම්, ඇටඹ, බදුල්ල, රන සපු, වන සපු, කැලුකැර, උල්කෙන්ද, වෙරළු, කැබැල්ල, මදටිය, මීවැන්න, දත්කැටිය, ගොටුක, නා ලියන්, ගොඩබර, දිවිකඳුරු, උඩහ ආදී ගස් ද මෙහි පැතිරී වන ගැබ හැඩ කරයි.

මෙහි පිහිටි යෝධ පුස්වැලු විශාල ගසක් වැනිය. එහි මුල් කොටස ගසක කඳක් මෙන් විශාල වට ප්‍රමාණයකින් යුක්ත ය. තෙත් කලාපයේ මෙන්ම වියලි කලාපයේ ද වනාන්තරවල සුළබව පැතිරී තිබූ පුස්වැල් අද වන විට බොහෝ ප්‍රදේශවලින් සමුගෙන අවසාන ය. මෙහි ඇට දේශීය වෙදකමෙහි දී ඖෂධ සඳහා යොදා ගනේ.

මෙම වනයේ සුවිශේෂී ලක්ෂණයක් වන පුස්වැලු සම්පූර්ණ වනය පුරාම තුරු හිස් ඔස්සේ පැතිරී ඇත. සමහර ස්ථානවල දී වැලු පහළට වීන් පොළොවේ මුල් ඇද යළිත් ඉහළට ගොස් ඇත. අද මෙම පුස්වැලේ මුල කොටසේ කඳ රැඳී තිබූ වල්දෙල් අත්තක් ද කඩාගෙන බිමට පාත්වී ඇත. මේ නිසා එහි කඳ ඉරි ගොසිනි. මෙය පුනරුත්ථාපනය සඳහා වන සංරක්ෂණ බලධාරීන් තිසි ක්‍රියාමාර්ගයක් නොගත් බව අපට දැනගන්නට ලැබිණි.

වනයේ තෙතබරිත ස්වභාවය ශාක-වල සරු වැඩීමට ඉවහල් වේ. වල් ගම්මිරිස් වැල් ගස් මත එකී ඉහළ නගී. නවත් නැතක මාවේවැල් කිහිපයක් වැඩී තිබුණේ ශාලක් පරිද්දෙනි. එහි සිට පැන දිව්වේ ගොදුරු සොයා පොළොව භාරමින් සිටි වලිකුකුළෙකි.

බඹරවැල්, කරවැල්, හානාවාරිය, හිගුරු, කුඩුමිරිස්ස, ගිරිතිල්ල, කාරොස්ස, තිත්ත, පුවක්ගෙඩියා, කබරොස්ස, පෝටා යන වැල් වර්ග ද මෙහි දකගන හැකි ය. හිරිතල හා කටු-වල යන වැල් වර්ග රසවත් අල සපයයි. අතීතයේදී සුලබව තිබූ මෙම වල් අල වර්ග දැන් වඳවී යමින් පවතී.

කොස් ගසක් මුල ඉදි වැටුණු ගෙඩි කිහිපයකි. එම ගසෙහි කොස් ගෙඩියක රසබලමින් සිටියේ දඬු ලෛතෙකි. ඇටඹ ගසක ගෙඩි පිරි ඇත. ඒ රස පලතුරු බුදිමින් සිටියේ ලෙනෙහුත් සහ ගිර-වුත්ය. වනයේ එක් ප්‍රදේශයක් ශුෂ්ක වනයක ලක්ෂණ ප්‍රකට කරයි. එහි තෙතබරි ස්වභාවය දකගන නොහැක.

දළුත් හා නවහන්දි වැනි ශුෂ්කරුච්ඡ ශාක ඒ ප්‍රදේශයේ පැතිරී ඇත.

වනයේ විශාල රුක් වියන නොමැති ස්ථාන පඳුරු ගොමිමත්වලින් සුසැදී ඇත. මේ පඳුරු කුඩා වනසීභාවත්ට සැහවී සිටීමට අපුරු වාසස්ථාන තිර්මාණය කරයි. කුරුලු කැලේ පැතිර ඇති පඳුරු ශාක ලෙස පිතිබරු, සේරු, දඹු, කැප්පෙටියා, ලෝලු, එරම්ණියා, කොර-කහ ආදිය දැක්වීමට පුළුවන.

ඇතීන් ඇසෙන නගරයේ වාහනවල හඩ, කුරුලු නාදය හා මුසුව අපුරු සංගීතයක් තිර්මාණය කරයි. නගරයේ අපිරිසුදු වානය පිරිසිදු කර, සිසිලස පවත්වා ගැනීමට මෙම වනපෙන ඉටු කරන්නේ අමිල මෙහෙයකි. එහෙත් එවන් මෙහෙයක් ඉටුකරනා මෙම වන පියස නම පොද්ගලික වාසි නකා විනාශකර අතවසරයෙන් අල්ලා ගැනීම වැනි කටයු-තුවලට සමහරුන් පෙළඹීම සංවේගදයක ය.

කුරුලු කැලේ ක්ෂීරපායී විවිධත්වය ද ඉහළ අගයක් ගනී. මෙහි දිවි ගෙවන ක්ෂීරපායී සංඛ්‍යාව 22 කි. ඉන් විශේෂ 6 ක් ශ්‍රී ලංකාවට ආවේණික ය. මීමින්නා, උණහපුළුවා, රිලවා, කොළවදුරා, හාවා, කුඩා හම්බාවා, දඬුලේනා, දියබල්ලා, නරියා, උරුලුවා, කලවැද්ද, හෝන-මුවා, ලොකු මුගටියා, කොළ දිවියා, වල්ලාරා, ඉත්තුවා මෙම ක්ෂීරපායීන් අතරින් වැදගත් වේ.

තෙතබරිත බැවුම් සහිත අඳුරු ස්ථානවලින් යුත් මේ වටපිටාව සර්පයන්ට කදිම තෝතැත්තක් වෙයි. එය පැහැදිලි කරමින් සර්ප හා උරග විශේෂ 32 ක් මින් හමු වේ. ඒ අතර සිටින තෙල් කරවලා, මුදු කරවලා, තිත් පොළගා සහ තයා උගු විෂ සහිත ය. ඇහැ-

ටුල්ලා, කුණකටුවා, තාග මාපිලා, පිඹුරා සහ ආවේණික පලා පොළඟා සහ මල්සාරා ද මෙහි දිවි ගෙවති. මෙම සර්පයෝ ගෙවතු වලට හා විවෘත භූමිවලට පැමිණී විට මිනිසාගේ ප්‍රහා-රයන්ට ලක්වී විනාශයට ලක්වෙති. උන්ට වනය තුළ විශාල සැරසිරීමේ ඉඩක් නොමැති-වීම මෙසේ ඉවතට යාමට හේතුවයි.

යම් පරිසරයක සිටින පක්ෂි විශේෂ සංඛ්‍යාව එහි ජෛව විවිධත්වය දැක්වීමේ එක් සාධකයකි. අප රටේ නේවාසික පක්ෂි විශේෂ 441 න් විශේෂ 92 ක් පමණ කුරුලුකැලේ දිවි ගෙවන බව කැගලු පරිසර ගවේෂණ සංගමය කළ අධ්‍යයනයකින් අනාවරණය වී තිබේ. මෙයට කුරුලු කැලේ යන නම ලැබීමට හේතුව ද එහි අධික පක්ෂි විවිධත්වයයි. අතීතයේ දී මෙහි මෙයටත් වඩා වැඩි පක්ෂි ගහණයක් සිටි බව පැවසේ. පක්ෂීන් නැරඹීම සඳහා වඩාත් සුදුසු වන්නේ උදෑසන සහ සවස් භාග-යයි. අප යනවිට උදෑසන අහර සොයා ගසින් ගසට පැන පැන යන පක්ෂී රංචු සුලභව දැක-ගත හැකි විය. අප රටට ආවේණික පක්ෂි විශේෂ 24 න් 11 ක් මෙහි වාසය කරති. අළු ගිරවා, ලංකා සැලලිහිණියා, වලිකුකුලා, හබන් කුකුලා, හිස කළු කොණ්ඩියා, මල් කොට්ටෝ-රුවා, අළු කැඳුන්නා, රත්තලල් කෝට්ටෝරුවා, මුල්ලි වල්අවිච්චියා, බට ඇටි කුකුලා, ලෙග්ගේ පිලිල ගෙඩි සුටිකකා මචුහු වෙති. වනගැබට ඉහළින් අපට දේශකාර දෙමින් ඇසුණේ සර්ප රාජාලියකුගේ තියුණු නාදයයි. සර්ප රාජාලියා මෙහි සුලබ පක්ෂියෙකි. සිවුරු-හොරා, වන හැලපෙත්ද, මාලගිරවා, මිනි-වින්නා, කුඩා මිනිවින්නා, අවන්පෙද මැසිමාරා, මහතිලගොයා, සුදුරෙදිහොරා, කොණ්ඩ

කුරුල්ලා, කහ කුරුල්ලා, කන්දිග බස්සා, දුඹුරු කැලෑ බකමුණා ආදීහු ද මෙහි සුලභ ය.

තෙතබරිත පස පාතබත විට පහතට එරෙයි. එහෙත් දෙපයේ මඩ නොතැවරෙන්නේ පොළොව වසා පවතින පත්‍ර ඇතිරිල්ල හේතු-වෙනි. ගෙම්බන්ගේ බකබකය තැන් නැත්වලින් ඇසෙන්නේ කුරුලු කිව්-බිචිය හා එක්වෙමිනි. රුහැඬි නාදය ගස්මුදුන්වලින් ඇසේ. එය උස් පහත්වන සංගීත රාවයක් වැන්න. වනයෙහි උගය ජීවි විශේෂ 11 කන් ජීවත්වන අතර, ඉන් 5 ක් අප රටට ආවේණික ය. වාකරුලි මැඩියා, ලංකා ගල්පර මැඩියා, සුලභ පිහිමිබු ගස් ගෙම්බා, කුඩුකන්ගස් ගෙම්බා, ඉරි අටිකිච්චා එම උගය-ජීවි විශේෂ වෙති. ගස් මත හා පොළොවෙහි දිවි ගෙවන ගොලු-බෙලි විශේෂ 11 ක් ද මෙහි ජීවත් වෙති. ඒ අතරින් ද විශේෂ 5 ක් අප රටට ආවේණික ය.

වන වියන තුනී වූ නැතකින් හිරුරැස් කදම්බ පෙරි පහතට එයි. ඒ අසල පඳුරු ගොමිමතක් වැඩී ඇත්තේ හිරු එළිය සරුවට වැටෙන හෙයිනි. මද සුලභ ගත වැදෙමින් යන්නේ සිසි-ලක් ගෙනදෙමිනි. පඳුරක වසා සිටි සමන-ලයෙක් අපගේ පා හඩ ඇසුණු විට ඉන් පියාඹා ගොස් වෙනත් ගසක වසයි. මෙහි ජීවිත් අතර සමනලුන්ට හිමි වන්නේ ප්‍රමුඛ ස්ථානයකි. අප රටේ දිවි ගෙවන සමනල විශේෂ 242 න් විශේෂ 81 කට මෙම වනය තිවහන වේ. ඒ අතරින් විශේෂ 17 ක් ආවේණික වඳවී යාමේ තර්ජනයට මුහුණ පා සිටින්නෝ වෙති. ලාජ් බර්ඩ් වින්ග්, බිලු මෝමන්, සිලෝන් රෝස්, ද ක්ලිපර්, ද ප්‍රිමිලර්, බිලු ග්ලාසි, ට්‍රි තිම්ප්, කොමන් ඉන්ඩියන් ක්‍රොව්, කොමන් පාමි ෆ්ලයි ඒ අතර කිහිප දෙනෙකි. වනයෙහි අලංකා-රත්වය සඳහා මෙන්ම ශාකවල පරාගණය සඳහා ද උන්ගෙන් ඉටු වන්නේ විශාල මෙහෙ-යකි. සමනලුන් බිත්තර දමනා ශාක පැවතීම උන්ගේ පැවැත්මට හේතු වේ.

නාගරික සීමාවේ පිහිටි හෙයින් මෙම වනය පරිසරය පිළිබඳ අධ්‍යයනය කරන්නන්ට අපුරු විද්‍යාගාරයකි. එමෙන්ම මනස සැහැල්ලු කරගෙන විවේක ගැනීමට ද අපුරු තෝතැත්-නකි. හොර මත්පැන් පෙරීම, ගස්වැල් කපා විනාශ කිරීම වැනි කටයුතු දැනට මෙහි සිදුවන බව අපට දැනගැනීමට ලැබුණි. ඒ අයුරින් මෙවැනි වනපෙන් විනාශ කර දමීම වැළැක්වීමට බලධාරීන් සමඟ ප්‍රදේශවාසීන් අත්වැල් බැඳගත යුතු ය.

විස්තර - ඡායාරූප
කුසුම්සිරි විජයවර්ධන